СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 253. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 30-го грудня 1943. No. 253. Jersey City, N. J., Thursday, December 30, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АРМІЯ МАЄ ПЕРСОНАЛ ДЛЯ ЗАЛІЗНИЧОГО РУХУ

ВАШИНГТОН. — Воєнний департамент, перебравши на приказ президента Рузвелта операцію залізниць перед вибухом робітничого страйку, іменував 8 президентів залізничих підприємств полковниками армії і призначив їм службу. Сім з них обняли нагляд над воєнними транспортами в сімох ґеографічних залізничих округах. Крім цього управа армії вислала з Вашингтону 672 офіцирів в різні важні залізничі узли, щоб доглядати залізничого руху. Два юнійні провідники пішли на услуги армії як дорадники. На випадок страйку, армія вишле вояків, що мають фахове знання залізничого руху, як робітників з військовою платнею. Колиб справді прийшло до страйку, а показалася недостача фахових сил, армія дасть першенство військовим постачанням, а обмежить рух особовий.

Страйк буде мабуть відкликаний.

Провідники трьох оперативних юній, що відмовилися від посередництва президента, відбули конференцію з воєнним начальником залізниць ген. Сомервелом. Коли конференція скінчилася, розійшлася поголоска, що вперті юнії мають видати оповістку про відкликання страйку. Одначе, колиб так не сталося, ґен. Сомервел вжиє війська для охорони тих робітників, що не послухають зазиву до страйку і стануть до праці.

Серед конґресменів чується назагал вдовілля, що президент рішився на такий важний крок як заняття залізниць. Одначе не бракує й голосів, що він поступив заскоро, бо можна було ще перевести конференції з представниками юній для мирної полагоди спору. [illegible]

КРАЙ МАЄ З[illegible] ЧАСОВИХ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Директор Воєнної Робочої Сили Пол МекНат оповістив, що в Америці під пору є ще 31,000,000 робітників, які можуть посвятити частину часу на воєнні зусилля. Одначе ці сили не можна якслід використати тому, що воєнний промисл сконцентрований у кількох середовищах, а люди порозкидані по цілім просторі Злучених Держав. Між такими можливими робітниками є 8,000,000 шкільних студентів у віці понад 14 літ, 5,000,000 жінок, що ще не працюють 18,000,000 інших робітників.

НЕ БУЛО АНІ ОДНОГО ВИПАДКУ САБОТАЖУ НА ЧУЖИЙ ПРИКАЗ.

ШІКАҐО. — Федеральне Бюро Інвестиґацій провірило 13,000 випадків саботажу упродовж двох літ і не найшло ні одного випадку, який походив би з наказу чужої держави. Таке звідомлення здав спеціяльний агент Ф. Б. І. Фред Голфорд на стейтовій конвенції адвокатів. Один із десяти випадків, що його прослідкували агенти, був оснований на правдивім підозрінню. З них віддано під суд 1,300 випадків, а осягнено присуд в 495 випадках. — Гірше стоїть справа з проступками й пороками серед молоді. Арешти між ними зросли на 69 відсотків, головно між дівчатами понижче 21 літ життя і то за полові прогріхи. Але зросли між молоддю і справжні кримінальні вчинки на 33 відсотки.

ВОРОЖІ ЧУЖИНЦІ ПІДУТЬ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Досі управа армії приймала лише звичайних чужинців до воєнної служби, а тепер побір буде поширений і на так званих ворожих чужинців. Про це видало оповістку Краєве Поборове Бюро. На підставі зміни поступування при поборі будуть притягнені ворожі чужинці до служби і вислані до таких околиць, де вони не будуть мати нагоди симпатизувати з ворогом. У більшій частині таким фронтом будуть острови на Пацифіку, де йде війна проти японців. Це відноситься головно до німців, мадярів та болгарів, бо американських японців не можна буде вжити до такої служби.

ЧОМУ ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕМІНИВ ГАСЛА У ВОЄННІМ ЧАСІ?

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції оповів президент Рузвелт притчу, як то „д-р Ню-Діл" мусів прийти до Америки, щоб лічити суспільну недугу. Але, коли після нападу на Перл Гарбор показалося, що пацієнт має поломані кости, треба було закликати до операції „д-ра Вин-ди-Вор". Коли президент запитався, чи це вистарчає для пояснення, один репортер вихопився: „А може це порівнання для четвертої каденції („форт терм")? — Збентежений наглим зворотом президент відповів: — „Алеж ми про це тепер не говоримо. Ви переміняєте справу в пікаюна (маленького гроша з еспанських часів. — Ред.). Не гнівайтеся за слово". — Зрештою президент доводив, що Новий Розподіл справді осягнув свою ціль, бо перевів важне законодавство, а тепер **приходить час на повоєнне плянування.**

Пропорція американських сил для інвазії Европи

ВАШИНҐТОН. — Сенатор з Колорадо Едвин С. Джансон сказав минулого тижня, що Америка виставить силу на 73 відсотків у загальній силі, яка потрібна для інвазії Европи. Решта це буде сила Анґлії та Канади. Після наради американського й британського ґенерального штабу видано оповістку, що не можна оголошувати пропорції сил, які беруть участь в інвазії, бо це воєнна тайна, потрібна для стратеґічних плянів. Одначе при інвазії використається всі найліпші винаходи і матеріяли обох держав. Коли мова про пропорціональне відношення. то Британія має ледви третину населення Злучених Держав, а напр. на Середземному морю брітійців є далеко більше, ніж американців.

Президент Рузвелт подав до прилюдного відома, що повітряні сили американської 8. Армії, які візьмуть участь в інвазії, будуть під командою майора-ґенерала Джеймса Дулитла, що брав участь у налеті на Токйо. Дотеперішній командант повітряних сил 8. Армії І. С. Ікер, іменований начальним командантом всіх аліянтських повітряних сил на Середземному морю.

РОСІЯ ДІСТАЄ НАЙБІЛЬШЕ З УСІХ ТРАНСПОРТОВИХ МАТЕРІЯЛІВ

ВАШИНҐТОН. — Хоч Росія прийшла найпізніше як учасниця Ленд-Лізу, вона дістала найбільше із усіх воєнних транспортових матеріялів, призначених для аліянтських держав. Чужинний Економічний Адміністратор Ліо Т. Кравлі подав до відома такі цифри про це постачання: До 31. жовтня Злучені Держави вислали до Росії 7,000 літаків, 3,500 тенків, 130,000 підмашинових крісів, 150,000 вантажних авт, 25,000 авт системи „джіп", 225,000 полевих телефонів і 750,000 миль телефонічних дротів.

Для розбудови промислу в Росії вислано з Америки 1,000,000 тон сталі, 350,000 тон не-залізного металю, 400,000 тон хемікалій для вибухових цілей, 600,000 тон нафтових продуктів, 18,000 машинових приладів для перетинання сталі.

З харчових продуктів дістала Росія все, чого лише потребувала для засівів нових піль, крім інших постачань. Грошева вартість висланих воєнних матеріялів досягла висоти $3,550,-443,000, або 27 відсотків цілої суми призначеної Америкою на Ленд-Ліз.

Вішівська поліція арештувала за 3 місяці 22 тисячі французів

БЕРН. — Поведінку урядів нацистичних сателітів знаменито ілюструє статистика арештів французів, переведених поліцією Піера Ляваля, начальника французького уряду в Віші, та Ґестапа за останні 3 місяці. Показується, що за цей період ці органи засадили до арештів [illegible] 21,651 особу.

Ґестапові при[illegible] арешти тільки тоді, коли на жертви арешту виконано кару смерти. У цей спосіб у південній окрузі за останній тиждень „арештувало" Ґестапо 9 осіб, котрим закинено поміч американським і британським летунам, що мусіли осісти на землю.

Проти цього числа арештів подають, що на 36 міліонів населення Франції є всего 50,000 осіб, котрі йдуть за політикою Петена й Ляваля, себто хочуть співпрацювати з німцями.

КАЖУТЬ ТУРКИ, ЩО НІМЕЧЧИНА ВЖЕ ПРОГРАЛА ВІЙНУ Й ЦЕ ЗНАЄ

Анкарський часопис „Улюс", головний орґан турецького уряду, пише, що Німеччина вже втратила всяку надію виграти цю війну.

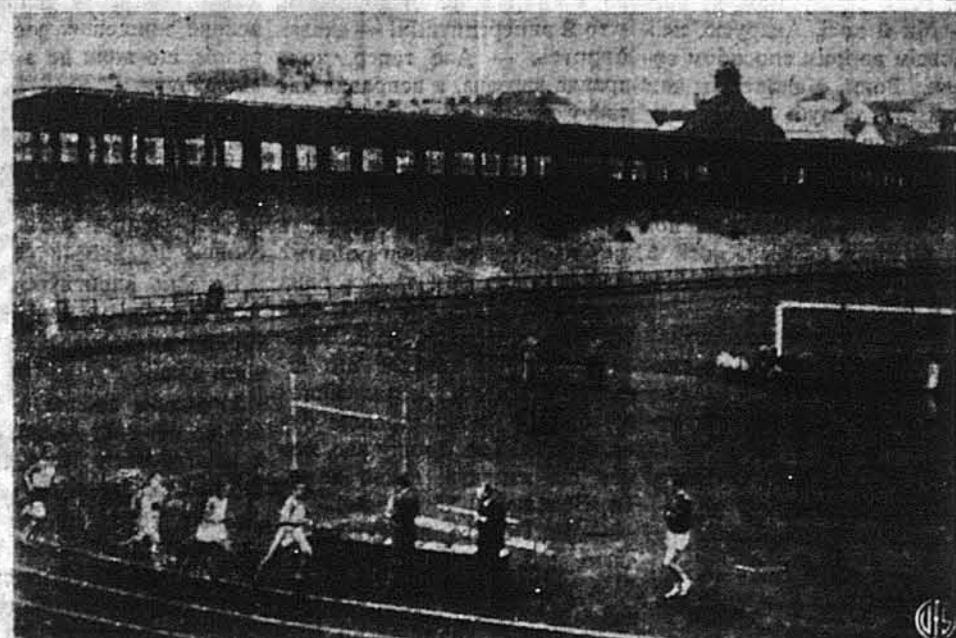
До недавна ще Німеччина готова була продовжувати війну в тій надії, що між різними аліянтськими урядами прийде до незгоди та що це дасть нагоду Німеччині добитися розіґранки. Каже турецький часопис, що від конференцій в Москві й Теґерані всякі німецькі надії на посварення Аліянтів пропали, і тепер уже Німеччина знає, що хочби вона незнати як довго вела війну, її ніщо не може врятувати від прогри.

ШУКАЮТЬ СПОСОБІВ ПОСТАВИТИ НА СУД ГІТЛЄРА, МУСОЛІНІЯ Й ІНШИХ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ ОСІ

ЛОНДОН. — Д-р Богуслав Ecep, чеськословацький представник в аліянтській комісії для розсліду воєнних злочинців, заповів внесення перед комісією пляну приготовити суджения Адольфа Гітлера, Беніта Мусолінія й інших воєнних злочинців держав Осі через ухвалення наперед в Анґлії відповідних законів. Він звертає увагу на те, що тепер британські закони не дозваляють карати в Британії чужинця за злочини, поповнені за границею.

За проект Ецера, кажуть, уже заявилися представники 8 держав: Бельгії, Голяндії, Югославії, Греції, Польщі, Чехословаччини, Люксембургу й Франції. Комісія складається з представників 15 держав.

За пляном М. Де Бера, у Лондоні мав би засісти суд з 35 інтернаціональних правників з широкою владою, ростягаючоюся навіть на голови держав. Присуди цього суду мала би виконувати інтернаціональна поліція. Цей суд мав би не признавати виправдання, що мовляв вчинку доконано на приказ вищої власти.

ПОПУЛЯРНІСТЬ НАЦІСТІВ У НОРВЕҐІЇ.—Націстичні окупанти й їх прихвостні влаштували в Осло, столиці Норвеґії, велике спортове свято. Світлина знаменито ілюструє, як норвежці відплатилися німцям за їх гостинний виступ. Норвежців не було ні між учасниками спортових змагів, ні між видцями. І тут і там були тільки самі німці.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗНОВУ ПІД КОРОСТЕНЕМ І ЖИТОМИРОМ

ЛОНДОН. — Червона армія проломалася крізь сильні німецькі лінії на захід від Києва на 65 миль широкому фронті та північним кінцем підійшла до важного залізничого вузла Коростеня, а далі но полудне до Житомира. Коло Коростеня вона заняла якраз те становище, котре займала 18. листопада. Коло Житомира вона дійшла до Коростишева.

На вітебському фронті перша балтійська армія ґен. Баґрамяна, зложена з балтійських ветеранів, козаків і військ на лещетах, розбила німецькі протиатаки, вбила півтретя тисячі німців і заняла кілька місцевостей.

За московським донесенням, німці пробували протиофензиви в околиці Кірового але понесли великі втрати й нічого не вдіяли.

З донесень обох сторін виходить, що коштовна протиофензива ґенерала Фон Манштайна на Київ заломалася. Шведський часопис „Афтонтіднінґен" каже, що ґен. Манштайн уже зарядив евакуацію Житомира, котрий червона армія заняла була 13. листопада й втратила 6 днів пізніше.

АМЕРИКАНЦІ БОМБАРДУТЬ КРІЗЬ ХМАРИ.

ЛОНДОН. — Восьма американська повітряна сила перемогла одну з найтяжчих трудностей повітряного бомбардування, бо відкрила способи бомбардувати ворога крізь найгрубшу поволоку хмар. Ці способи спираються на докладні наукові розсліди; до того вони були випробовані широко підчас їх бомбардувань ворожих позицій. Тепер бомбардування ворожих міст відбувається без огляду са погоду, і коли над яким містом заляжуть грубі хмари, бомбовики [illegible] на бомбардування, не дивлячися на це; хоча таке бомбардування не є певно таке цільне, як бомбардування видимих обєктів, всеж таки воно дає надзвичайно вдоволяючі висліди.

ВОРОГ ЗДАВ ОРТОНУ.

АЛЖІР. — Американські війська пятої армії ґен. Кларка довершила заняття гори Самукра й тепер очищують околицю з останків ворожих військ. Завзяті бої йдуть тепер на захід від Кастель Сан Вінченцо та Рокетти.

Восьма британська армія остаточно прогнала ворога з міста Ортони, котре канадійські війська займали дім за домом.

На італійському фронті находиться тепер 14 німецьких дивізій.

НАСТУП МАРИНАРІВ НА НОВІЙ БРИТАНІЇ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ. — мериканські маринарі на Новій Британії підсунулися на віддаль півтора милі від ворожого летунського майдану на розі Ґлостері.

На другій стороні острова японці втратили в завзятім бою з нашими літаками 37 літаків, підчас коли наші втрати всего два.

Австралійці на Новій Ґвінеї заняли Валінґай і Аґо.

АДМІРАЛІЦІЯ ПОДАЄ ПОДРОБИЦІ ЗАТОПЛЕННЯ „ШАРНГОРСТА".

ЛОНДОН. — Адміраліція видала комунікат з описом останнього бою воєнного корабля „Шарнгорста", що був гордістю німецької воєнної фльоти.

Виходить, що „Шарнгорст" зіткнувся наперед з британськими кораблями 26. грудня рано, підхавши на південний схід від острова Медведя на Підбігуновім морю до англійських воєнних кораблів, котрі конвоювали вантажні кораблі, що везли воєнні ладунки для російського уряду до порту Мурманська. Конвой відразу направлено в північному напрямі, а кружляки конвою відкрили огонь на „Шорнгорст". Воєнний корабель „Норфовк" поцілив „Шарнгорста", і цей покинув конвой та став відступати, що мав сили, у південно-східному напрямі. В кілька годин пізніше його знову зочили з британської ескадри кружляків. Підчас перепалки між ними поцілено „Норфовк", але „Шарнгорст" не докінчував бою; тільки звернувся втікати до сховку в Норвеґії. Одначе кружляки й нищителі далі гнали за ним, а рівночасно дали знати великому кораблеви „Дюкови оф Йорк", котрий приплив повною силою пари на поле бою. В чверть по 4. под. сполудня „Дюк оф Йорк" відкрив огонь на „Шарнгорст" повною силою гармат. Поцілений „Шарнгорст" став утікати наперед на північ, потім на схід. За ним погнолися скорі британські нищителі „Севидж", „Сомарс" та „Скорпіон" та норвезький корабель „Сторд". Вони допали його торпедами. Це звільнило його скорість їзди так, що „Дюк оф Йорк" уже міг його нагнати. З кружляка „Джемейки" потім пущено на нього торпеди, від котрих гордість Гітлерової фльоти пішла на дно в три чверти до осьмої години. З півтора тисяча осіб залоги „Шарнгорста" виловлено з моря коло тисячу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинoке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИШУКАЙМО НОВИХ ПРИШЕЛЬЦІВ

Пише секретар одного відділу Українського Народного Союзу в головну канцелярію організації:

„Повідомляю, що тут коло нас українців є так мало, що тут трудно найти нового члена для Українського Народного Союзу. Як Вам відомо, старші люди минулися, а молоді трималися по американськи. Церкви не маємо, бо в нас було тільки пару фамілій, а як прийшла депресія, то й ці розїхалися по більших містах".

Змістом своїм це сумний, бо безнадійний лист. Одначе й він має в собі потішаючі сторони, як за анґлійською пословицею, і найчорніша хмара має нераз срібну лінійку від сонця. Видно з нього, що секретар удержує відділ серед незвичайно важких умовин, зовсім не спричинених ні ним ні навіть іншими членами відділу. Далі він уважає за свій обовязок відкликнутися на ювилейну кампанію Українського Народного Союзу, і пише свій лист, хоч сумний, по докладнім розгляді можливостей орґанізації нових членів у своїй місцевости.

Ці слова цього секретаря, в котрих він каже, що люди з його місцевости розїхалися по інших, більших містах, повинні би піддати думку секретарям по інших місцевостях пошукати за кандидатами на нових членів серед людей, які недавно до їх місцевости [illegible] них промислів пересунулося недавно багато всяких людей з одної місцевости до іншої. Пересунулося багато й наших людей. Між ними є певно багато жертв депресії і тим самим людей, які може й тільки тому відмовлялися належати до запомогової орґанізації, що в тяжкі часи не мали зарібку й не могли оплачувати коштів навіть такої потрібної річи, як свого забезпечення. Дуже можливо, що такі люди тепер, діставши гарну роботу й будучи встані оплачувати своє забезпечення, без вагання вступлять до запомогової орґанізації. Треба їх тільки підшукати й навязати з ними контакт.

Нема що при тому дивитися, що такі люди може ще почуваються звязаними зо своїм давним місцем перебування, ба навіть може й мріють про як найскорший поворот до нього. Це звичайна в усіх людей охота вертатись до привичного місця. Одначе таке бажання не повинно нікого здержувати стати членом нашої орґанізації. Раз, такі бажання рідко коли переводяться в життя. Люди вертаються на старе місце тільки тоді, коли там справді відкрилися можливости прожитку. Як цього нема, то людина лишається там, де є кращі вигляди. Подруге, навіть якби новому членови прийшлося вертатись до давнього місця, то й там певно є відділ Українського Народного Союзу, котрий його прийме в свої члени й ним заопікується.

ЯК ПІДВИЩАТИ, ТО ВСІМ РОБІТНИКАМ

Домагатись справедливої заробітної платні, що давалаб змогу людині по людськи жити, є природним домаганням цивілізованої людини. Такою людиною є американський робітник. І тому він добиваєсь щораз більшої платні, бо не хоче знижувати свого життевого уровеня, а тільки його підвищити. Інша річ, коли він через те входить нераз в колізію з вищими справами, до яких треба тепер зарахувати воєнні зусилля, що мусять стояти у всьому на першому місці й не повинні терпіти через страйки, викликувані через справу підвищок.

Отже так є, як це загально підкресляють, що маємо понад 15 міліонів офісових робітників, т. зв. біло-ковнірцевих, що не є зорґанізовані й тому стоять найгірше, коли іде про їхні заробітні платні. Многих з них як на глум зветься „біло-ковнірцевими" робітниками, хоч їхня платня не вистарчає, щоби виживити себе і родину і ходити кожного дня в „білім" ковнірці... Це речі добре відомі для тих, хто хоче про це знати, бож є цілі катеґорії „біло-ковнірцевих нуждарів".

Ось те положення тепер погіршується, коли всьо подорожіло й коли ціни виявляють нахил іти далі вгору. Та, як бачимо, офісові робітники не є зорґанізовані в такий спосіб як ті, що є в юніях. Та чи в нашому суспільному життю немає інших способів добиватись людської платні, а тільки при помочі юній і страйків? А як таких способів нема, то чи не можна шукати за ними? І то навіть самій владі?

Ось такі голоси тепер підносяться щораз частіше. Іде про те, щоби справу заробітних платень реґулювати в такий спосіб, щоб кожна працююча людина була трактована нарівні, бож кожна працює і кожна хоче по людськи жити. Саме тому, що хтось „не бунтується", а переконаний, що й без бунту наступить в демократії згодом такий порядок, що всіх робітників будуть трактувати нарівні, треба піти такому не-бунтуючомуся назустріч. Нема найменшого арґументу, щоби поступати інакше. Зорґанізоване в юніях робітництво вело й веде боротьбу за кращі умовини праці, бо це йде по лінії справедливости і поступу. Та поступ не буде справжнім поступом, а справедливість справжньою справедливістю, коли матимемо в краю 15 міліонів працюючих людей, необнятих ось таким поступом та справедливістю. Тому мусимо знайти спосіб, як цю проблему розвязати мирним шляхом і по справедливости. Здавити її не можна. Ні відкладати до безконечности. Саме тепер є така пора, що ставить потребу розвязки цеї проблеми рубом, бо є такі життеві обставини, що мусять заставити 15 міліонів офісових робітників шукати заради проти покривдження, якого вони довше уже не зможуть зносити.

Проф. Микола Чубатий.

Національне обличча Західної України

III.

Як переводили списи населення на українських землях під чужою владою?

У середущій Европі списи населення переводили звичайно що десять літ. Переводили їх під державною контролею та при помочі переписчиків пануючої нації. Тому такі списи були зроблені в більшій або меншій мірі невірно, бо в користь пануючого народу. Тому й не віддавали вірно національних відносин на тих територіях.

Порівнюючи нераз спис сперед 10 літ з новим, можна було завважити різні дивогляди, що тільки ще більше компромітували вартість таких державних переписів.

Наприклад, спис населення переведений 1935-го року в Совєтській Україні треба було скасувати та наказати перевести новий спис, бо попередний занадто маркантно виявляв, як багато убуло населення за останних 10 літ червоного панування в Україні через голод, штучно викликаний урядом, та через депортації українського населення в далекі азійські простори Росії.

Або в Польщі: Спис населення з року 1931 зменшив число українців з понад 6 міліонів з половиною до числа дещо понад 4 міліони. Були навіть польські науковці, що самі не вірили в правдиву вартість такого перепису та у своїх працях не брали його під увагу.

Спис населення в деяких селах Східної Галичини в паперових картах списчиків, прямо ліквідував зовсім українців, хоч вони жили та давали про себе знати. Виходили такі смішности найчастіше при так званім плебісциті за українською школою. Шкільний закон в передвоєнній Польщі теоретично позволяв українцям домагатися своєї школи, але мусіли бути дві умовини. Перша, щоб в селі було принайменше 25 відсотків населення тої народности, що домагається школи в її мові; друге, треба було внести таке домагання принайменше від родичів сорока шкільних дітей.

В одному селі Галичини аж 90 відсотків родичів усіх шкільних дітей внесли прохання завести українську мову як викладову в школі, яку самовільно спольщено. Їх прохання шкільна влада без розгляду справи змісця відкинула. Чому? — питають батьки. Тому, що у вашому селі — так відповіли — по останним статистичним аркушам, немає навіть 25 відсотків населення. А українського населення було там 90 відсотків. Польський списчик ось так основно перемалював національне обличча села.

Подібні приклади ділялися під румунським володінням. Знов чехи на Карпатській Україні вписували карпатських українців за росіян.

Це вказує, що варта урядові статистики, коли йде про національність окупованого населення.

На чім оперті висновки українських дослідників?

Дещо вірнішою від спису національности є статистика віри населення. Чому? Прямо тому, що національна прина- [illegible] людини. Її можна легко і самовільно списчикови сфальшувати. Тяжче таку річ зробити з віроісповіданням, бо це вже річ записана не тільки в книгах списів державних, але такох по церквах; отже є якась посторонна контроля. Подруге, цілком фальшиво записати віру, це вже тяжче.

Відомо, що в Західній Україні, в Галичині, греко-католики в засаді є українцями, а римо-католики поляками. Правда, віра неконечно рішає про національну приналежність але в Західній Україні звичайно рішає. Виїмки нечисленні. Коли приймемо, що всі греко-католики це українці, а всі римо-католики поляки, то така засада скорше йде навіть в некористь українців.

До війни цілі села у Східній Галичині були українські, хоч римо-католицької віри. За часів Польщі українців латинників ставало щораз менше; державна польська машина зробила з них вбільшости поляків, що вже й по польськи стали говорити в дома. Але все таки напевно щонайменше така сама була скількість українців римо-католиків, що й поляків греко-католиків. Тим способом, як приймаємо, що в Східній Галичині всі греко-католики це українці, а всі римо-католики це поляки, то це дасть образ приблизно вірний. Зрештою так само українців римо-католиків, як і поляків греко-католиків є не більше як по кілька тисяч. Остання польська статистика говорила, що взагалі нема римо-католиків, українців, натомісць є аж пів міліона греко-католиків поляків. Цей паперовий пiвміліон поляків греко-католиків, є найкращим доказом вартости того державного спису населення в Галичині.

На Волині та в полудневім українськім Поліссю всі православні та уніяти були українцями. Москалів на тих землях була смішно мала скількість (біля пів відсотка населення). Натомісць римо-католики тут в засаді це поляки, хоч і тут була мала частина римо-католиків, що почувалися українцями. Та приймаючи, що всі православні Волині та біля 30 тисяч уніятів були українцями, натомісць всі римо-католики поляками, напевно не милимося в користь українців, радше навпаки.

Українські науковці, статистики та географи, трималися саме таких засад, коли усталювали скількість населення Західної України після національної приналежности. Щоби дійти до сякої такої правдоподібної цифри, вони брали в першу чергу під увагу [illegible] тролювали її з шематизмами, себто списами дієцезій та вкінці брали під увагу природний приріст населення, українського й польського, та наплив польських кольоністів на українські землі за останніх 10 років.

Національний склад Галичини.

Використовуючи висліди останнього спису людности в Галичині в році 1931, українські дослідники обчислили, що в тій частині Західної України було 5 міліонів 435 тисяч усього населення, в тім 3 міліони 450 тисяч українців, що дає **63.5% усього населення краю.** Поляків було там 1 міліон 257 тисяч що дає 23.1% **усього населення** української Галичини. Жидів було там 670 тисяч, себто 12.3% населення. Інших (крім українців, поляків та жидів) було в Галичині 58 тисяч, себто 1.1% населення. Тим чином Галичина це безсумнівно українська земля.

За дванацять літ по 1931 році, населення тут приросло. Числячися одначе з тим, що воєнні випадки пожерли поважну скількість людности, загальне число населення в Галичині ледви чи змінилося. Відношення поміж українцями та поляками мабуть зросло в користь українців. На тих 23.1% польського населення в Східній Галичині поважний відсоток (біля 10%) становила адміністрація (та їх родини) майже на 90% польська. Польська адміністрація в поважній частині з родинами покинула Галичину по волі чи неволі. Ми не помилимося, коли приймемо, що відсоток українського населення зріс, а польського змалів. І теж треба припускати, що через наці́стичні переслідування вигинуло багато жидів. Проте таки підставою до всяких політичних обрахунків мусить бути таки стан обчислень сперед війни, бо й українців багато згинуло або переселено.

Національний склад Волині та полудневого Полісся.

В тім самім часі, себто в році 1931, на північній частині Західної України, теж спірної поміж Польщею та Росією, було всього населення 3 міліони 9 тисяч. В тім було 2 міліони 285 тисяч українців, що дає 76 відсотків всього населення. Поляків там було 281 тисяч, себто 9.4 відсотків всього населення. Жидів там було 353 тисячі, себто 11.7 відсотків всього населення, а інших (головно чехів та росіян) було 90 тисяч, себто 2.9 відсотків всього населення.

Який є національний склад цілої Західної України?

[illegible] Західної Укра- [illegible] всього населення 8 міліонів 444 тисячі. В тім є українців 5 мілонів 735 тисяч, що дає 68 відсотків усього населення. Щоб не було непорозуміння слід підкреслити, що це є Західна Україна без її західного пояса, що його умова Рібентропа — Молотова оставляла при Польщі, зглядно при ґенерал - ґубернаторстві. На цім західнім поясі живе ще нецілий міліон українців, що заокруглює число українців Західної України до числа понад 6.5 міліона.

Поляків на всій території, цеї обкроєної Західної України є 1 міліон 538 тисяч, що дає 18.3 відсотків усього населення тої частини української землі. Жидів на цій території Західної України теж певно менше через переслідування, ба навіть через масові екзекуції націстів, як це є всюди, де тільки панує націстівська влада. А щодо іншого населення на цілій тій Західній Україні, то його було 148 тисяч людей, себто 1.6% всього населення.

Яка мова тих цифр?

Мова тих цифр така, що на цілій Західній Україні українці становлять абсолютну та цілком подавляючу більшість населення, бо аж 68 українців на кожних сто мешканців того краю. На цілім просторі у всіх повітах українці мають більшість. В Галичині відсоток українців трохи нижчий — 63.5% всього населення, на Волині та на Полісі він вищий, 76 відсотків усього населення.

В Галичині можна запримітити немов два острови згущеного польського населення серед українського моря. Це столиця Західної України — Львів, та околиця Тернополя на Поділлі. В самім Львові з 330 тисячами людности польська людність становить рівно половину населення, другу половину становлять українці та жиди. Коли узгляднитьcя, що Львів як кожне урядниче місто скоро міняє національне обличча відповідно до того,

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

94)

Не менше подалися й інші побратими, особливо Матій і Стасюра. Тільки брати Басараби не змінилися і, бачилось, не дуже сумували. Ба, що більше, на їх лицях виднілося щось, немов потаєна радість, немов оце сповнялося те, чого вони давно дожидали.

— Щож, побратими, — сказав Андрусь по хвилі важкої мовчанки, — наш красний сон скінчився, розбуджено нас!

Ніхто не відзивався на ті слова.

— Що сумувати, браття — заговорив знов Андрусь і голос його ставався чимраз мякший, — сум не поможе. Що впало, те пропало, і воно, вірте мені, мусіло так прийти! З нашими підприємцями таким способом не порадимо, я то з самого початку казав. Не такий вони народ, щоби можна з ними вдати по добру! І то велике діло, що ми такого доказали, як оце перед кількома днями! А це вони би чи тепер чи в четвер таки зробили. Нічого нам тепер і думати про те, щоби поступати з ними так, як досі!

— Так щож діяти, — не то сказав, не то зойкнув Бенедьо, — невжеж опустити зовсім руки і здатися на їх ласку?

— Ні, і ще раз ні! — живо підхопив Андрусь. — Ні, побратими, наша війна з батачами йнощо зачалася, але ще зовсім не скінчилася. Це досі, то був тіхьки жар, тепер нас чекає правдива, велика, гаряча битва!

В словах Андруся було стільки сили, стільки жару і завзяття, що всі мимоволі ззирнулися на нього.

— Так, тепер нам треба показати, що й підприємці завчасно сміються з нас, що Борислав, то таки ми, робучі люди! Тепер ми побачили, що добрим способом з ними воювати годі, стрібуймож не так!

— Ми й досі, Андрусю, не... не зовсім добрим способом воювали. Вони відплатили нам тільки зуб за зуб.

У тих болючих словах був такий гострий, глибокий закид, що Сень Басараб, котрий, пикаючи люльку, сидів на порозі, зірвався на рівні ноги й поступив пару кроків до Бенедя.

— Не випоминай, не випоминай минулого, Бенедю! — сказав він з притиском. — Адже сам ти знаєш, що без тих нечистих грошей і твоя чиста війна не булаб могла зачатися.

— Я не випоминаю нікому нічого, — смирно відказав Бенедьо, — я знаю сам, що так мусіло бути, що така вже наша нещаслива доля, що тільки неправдою з неправди мусимо видобуватись, але, побратими мої, вірте мому слову, чим менше неправди буде на руках, тим певніше буде наша дорога, тим борше поборемо ми своїх ворогів!

— Ба, якби то вороги також так само думали і також чесно з нами поступали, то тоді, певно, і ми мусілиб їм дорівняти, а то й випередити їх! — сказав Андрусь. — Але тепер, коли правда звязана, а неправда має ніж у руках, то я боюсь, що заким правда по правді розвяжеться, неправда й зовсім заріже її. Але не про те ми мали нині говорити, браття, а про те, що нам тепер робити? Я гадаю, що нам тільки одна дорога осталася, але поки скажу своє слово, хто знає, може з вас котрий вигадає що іншого, кращого... делікатнішого, бо моє слово страшне буде, браття! Тож прошу вас, хто має що сказати, нехай каже. Ти, Бенедю?...

— Я... нічого не скажу. Я знаю, що нам тепер робити! Хіба зачинати наново утрачене?

— Еге-ге, далека дорога, та й то мости позривані. Ні вже, що іншого придумай!

Бенедьо мовчав. Що він міг тепер придумати?

— А ви знаете який спосіб? — спитав Андрусь інших. — Говоріть!

Ніхто не говорив. Усі сиділи з понуреними додолу головами, всі чули, що наближається щось страшне, якесь велике знищення, але чули заразом, що вони не в силі його відвернути.

— Ну, коли ніхто не говорить, то я буду говорити. Одна нам тепер дорога осталася: підпалити це прокляте гніздо на всі чотири роги. Це моє слово.

Бенедьо здригнувся.

— Не бійтеся, невинні не потерплять попри винних. Усі вони винні!

Мовчанка стояла в хаті. Ніхто не перечив Андрусеви, але й притакувати йому якось ніхто не важився.

— Ну, чогож ви сидите, мов порізані? Невжеж ви такі вояки, що війни боїтеся? Згадайте лишень, в якій думці поприступали всі ви до побратимства. Аджеж у нас ще є карбовані палиці, і нема тут і одного багача в Бориславі, на котрого би в нас карбів не було. Ви генто (недавно) допоминалися мене про обрахунок. Нині день обрахунку, тільки що до давніх карбів прийшов ще один новий, найбільший: що вони ошукали й обікрали цілу робітницьку громаду, що вони показали тим способом виразно, що хотять нас повік-віку держати в безвихідній неволі. Чи требаж вам ще чого більше? Я думаю, що цей один карб стачить за всі!

— Але щож це буде за обрахунок: запалите кілька хат, кілька маґазинів, і або вас полапають і посадять до кримiналу, а як ні, то підприємці знов скажуть: трафунок! (випадок).

— О, ні, не так воно буде. Коли приступати до такої війни, то вже з цілою громадою, — сказав спокійно Андрусь.

— А хібаж це можна? Нехай один найдеться серед громади, що нас видасть, і всі ви пропадете.

— І так не буде. Кожний з нас, хто пристане на те діло й обіцяє руку до нього приложити, добере собі десять, двадцять таких, котрим може завірити, і, не кажучи їм нічого, скаже їм в означенім часі

(Продовження на стор. 4-тій)

З Офісу Военних Інформацій у Вашинґтоні

Боязливі націсти ізолюють робітників зо Сходу

Німеччина вже дійшла в своїй тотальній мобілізації до того, що кожний чоловік, жінка і дитина, крім виконування звичайної призначеної їй праці в промисловім заводі, мусить посвячувати решту свого часу на оборону краю. Себто мусить оперувати канонами проти повітряних рейдів, сповняти поліційну службу і наглядати за чужоземними робітниками, які виконують каторжну працю. А таких робітників в Німеччині є дванадцять міліонів. Всіх здорових чоловіків забрали до поліційної служби або до штурмових формацій, щоби в цей спосіб звільнити більше війська на фронт.

В промислових осередках, де часто відбуваються аліянтські повітряні рейди, штурмові формації є чисельно збільшені і при них служать люди від 50 до 60 літ життя. Крім своїх обовязків вони ще стережуть чужоземних робітників і военних вязнів в Німеччині. Офіс Военних Інформацій довідався з доброго джерела, що німецька поліція і штурмові формації можуть дуже легко стерегти важні промислові заводи перед саботажами чужоземних робітників. Табори, в яких живуть робітники з Росії й України, є під наглядом чужоземних дозорців з сателітських країн, які крім поліційних обовязків в таборах ще займаються шпіонажею, та, як лиш щось підозрілого завважають, то негайно повідомляють своїх націстівських хлібодавців.

Тому, що Німеччина веде о[illegible] війну, більші [illegible]тівські газети отверто ви[illegible] страх перед чужинцями, що в деяких фабриках перевищають число німецьких робітників, хоч німці вже заставили до фабричної праці жінок і підростків. Друкуючи недавно статтю на тему „оборона в 1943 році", одна з більших націстівських газет радила збільшити у фабриках число німецьких робітників і завести сувору контролю чужинців. Промисловий лідер Райху Шпір видав недавно розпорядок, на підставі якого тяжко ушкоджені фабрики роздали замовлення меншим німецьким заводам. Чужинецькі робітники, головно зі сходу, примусово оперують машинами в фабриках, що їм загрожують сильні повітряні рейди. Правда, є там відповідно збудовані сховки, але це мало що помагає. Як в Есенському промисловому районі аліянти тяжко ушкодили фабричні заводи, то німецьких робітників перевезли дейнде, а чужинецьких заставили добувати з руїн машинерію. Їх стерегла поліція не лиш при роботі, але й в таборах, щоби не втекли.

Німці зовсім не дбають за життя чужинецьких робітників і заставляють їх до найбільш небезпечної праці. Одна націстівська газета в Дісельдорфі писала, що „в інтересі Німеччини" можна допускатися найбільш жорстоких мір.

На російських й українських робітників націсти дивляться з підозрінням. І, як говорять деякі донесення, поводяться з ними більш суворо, та вимагають від них багато більше, як від інших робітників з західних країв. Наприклад, „Гамбургер Фремденблят" надрукувала недавно таку поліційну постанову: „Робітникам зо східних країн забороняється учащати на виклади, ходити до церкви, забави і товариські сходини, що їх уладжується для чужоземних і німецьких робітників. Як господарі посилають східних робітників на закуп, то вони повинні мати при собі писемний дозвіл команданта поліції".

Німці дуже бояться, щоби російські й українські робітники не впливали на словянських робітників з інших країв. Наприклад, вище згадана газета недавно принесла наказ, в котрім говорилося, що „східним робітникам заборонено стрічатися з людьми іншої національности і не вільно товаришувати з совєтськими полоненими".

Вашингтонські обсерватори завважують, що така заборона приносить російським і українським робітникам велику честь, бо це знак, що не зважаючи на страшні відносини, серед яких націсти примушують їх жити, вони задержали людську гідність і боєвий дух. Тому власне націсти вважають їх найбільш небезпечними з усіх каторжних робітників в [illegible]

Советські робітники радіють з наслідків тегеранської конференції

Московська преса печатає звіти з зібрань фабричних робітників, що відбуваються по цілому краю з приводу постанов Тегеранської конференції. Офіс Военних Інформацій має вістку, що деякі газети присвячують цим звітам багато місця і пишуть, що саме робітники задумують робити.

„Звєстія" напечатали вічеві звіти з Харкова, Ростова і Сталінграду. „Труд" подав такі з Тифлісу, Баку і Свердловска. „Правда" подала вістку про робітничі віча в Калініні, Іванові, Сталінграді і Ворошіловграді.

В цих звітах говориться, що советські робітники постановили доложити всіх старань, щоби рішення Тегеранської конференції були переведені в життя. З Тифлісу повідомляють, що на зібранню фабричних робітників і наукових було сказано, що Тегеранська конференція з а п о ч а т кувала „нову еру в боротьбі людства за щастя і свободу".

З Сталінграду повідомляють, що передання шаблі Черчилом Сталінови для відзначення цього міста, викликало серед населення велику радість. В статті під заголовком „Фронтова варта" говориться, що сталінградські робітники, які поспішно відбудовують знищені фабрики, рішили відзначити дружбу Злучених Держав, Великої Британії і Советського Союзу — виконанням позагодинної праці.

З Сталінграду недавно доносили, що крім приведення до порядку кількох фабричних заводів, робітники вже відбудували 10,000 помешкань.

Американська армія звела разом дві українські родини

Василь Шеремета і Джером Л. Шіен виросли на Україні і були там сусідами. Вони вже не бачилися майже двадцять літ, бо родина Шереметів вибралася 1925 року до Злучених Держав й осілася у Вотервліт, Н. Й., а Шіени остали в Україні. Три роки пізніше родина Шіенів також прибула до Америки й осілася в Брукліні. Шіен робив всі можливі заходи віднайти своїх сусідів, але не міг. Нарешті прийшла війна і Василь Шеремета та Джеро Шіен пішли до армії. Вони зустрілися підчас зміни квартир в Касарні Джеферсона, в Мізурі, і знов стали сусідами, бо живуть в одній касарні.

Папір на военній службі

Жовті паперові „беги", які дістаєте в ґросерні, старі газети й інший непотрібний папір — повинні йти на услуги війни. Перероблений на картони і „мойсчер-пруф" папір, можна вживати до завивання делікатних військових апаратів до передавання сиґналів, які тепер висилають на боєві фронти.

Телефонічні „с в и ч борди", радія, „панел бордс", „телетайпрайтер" машини, і фотографічні апарати та інші делікатні інструменти вимагають старанного опакування, бо інакше вони легко можуть попсуватися. Делікатний інструмент можна легко зіпсути навіть незначним потрясенням, а як так, то шкода часу і праці його на фронт посилати. Треба також дуже уважати на вохкість, від якої ржавіють дроти і спричиняють „шортинг". Тоді ціла машина нічого не варта.

Цінну старинну посудину лекше опакувати і посилати, як радієві „тюби", що складаються з трьох річей, що дуже легко розбиваються: цебто з лямпки, з дротиків, що скоро псуються, і з підставки, яку також дуже легко зробити невжитною. Щоби апарат при висилці не зіпсувся, то „тюби" старанно опаковують в „картбордах" [illegible] вільно і просто.

Шкляні річи і порцилянові інсулятори опаковують потятим на дрібно папером і конфетами, бо в противнім разі такі річи можуть попсуватися.

При висилці й пакуванню сиґналізаційних апаратів треба хоронити їх від ржі і завивати таким папером, що не допускає вохкости. Менші річи, які належать до апарату, опаковують окремо, але також таким папером, що недопускає вохкости, і кладеться їх в ту саму пачку, обведену непромокальним сукном.

Потрібний для в о е н н о г о вжитку папір — це зброя. Зброя, якої вживають до пакування і пересилки таких комунікаційних апаратів, що можуть дуже скоро знищитись. Нераз їх лекше розбити як яйце, але коли їх старанно опакувати, то можна вцілости доставити на Алевтські острови в часі мряки, і дебудь на Тихому океані в часі тропічної спеки.

Секретар війни просить жінок вступати до „Вексів"

Секретар війни Стимсон виголосив минулого тижня промову, в якій просив американських жінок помагати военним зусиллям, вступаючи до жіночого військового корпусу.

„Я певний того, що край знає, яку важну працю „Векси" виконують", сказав Стимсон. „Я надіюся, що жінки нашого краю зрозуміють свої завдання і вступатимуть в ряди корпусу".

„В Америці є тисячі жінок, що не мають родинних обовязків, якіб їм не давали вступати до армії. Розуміється, що лекше є надіятись, щоб цю важну роботу виконав хто інший, але я надіюся, що жінки, які можуть вступити до армії без ніяких трудностей, скоро зрозуміють, що тотальна війна їх потребує".

(Докінчення зо сторони 2-ої)

хто є господарем краю, зрозуміємо, що цей польський острів не має ніякого впливу на цілий край. В цім випадку за українським характером цього часово спольщеного міста українського короля Данила промовляє ще й історичне право українського народу.

На Поділлі довкруги Тернополя відсоток поляків доходить до 36 на сто. Кілька між ними латинників-українців, годі ствердити.

Ось ті цифри говорять ясно про безсумнівне право українського народу до тої території. Відсоток москалів на цій землі низький (менше як пів відсотка), що навіть не заслугує на увагу. Тому претенсії Росії до тої землі — просто смішні.

(Кінець).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

У відповідь на надіслані різдвяні привіти: „Щиро дякуємо!"

Й. К. — З такою справою краще Вам звернутись до Єпископського Ординаріяту. Про неї вже стільки писалось, що годі наново те саме повторяти. Додамо, що пробувано це здійснювати в Канаді, але не пішло. Сумніваємось, щоб теперішня пора надавалась для полагоджування таких справ, коли вся увага звернена на війну. Зокрема тяжко це порушувати в газеті, бо тоді заповнюватися вона тільки такими дописами і буде виглядати, що це в нас тепер найважніша проблема, а так не є. Згідно з Вашим бажанням передаємо це Конгресовому Комітетови.

А. Ч. — Надсилайте витинки далі. Що надається, те передаємо в газеті. А навіть як не використовуємо надісланого матеріялу в газеті, то добре нам знати, що пишеться про справи, звязані з українською проблемою.

М. П. — Згадаємо за це. Та поможете порушеній Вами справі, коли самі поговорите з тими людьми, яких самі знаєте. Наші люди дуже тяжкі до писання, навіть і ті, що є з молодої тут родженої ґенерації. От з Філядельфії був недавно допис, в якому один з молодих цілком слушно завважує, що на жаль є мало між нашою молоддю, що реаґує на ті неправди, що їх нераз стрічається в американській пресі через незнання української справи, або під впливом ворожої пропаґанди. І так є, що тяжко заставити навіть молодь написати кілька слів до радіової станції, а щож допиро говорити про старих. Але треба впливати, щоб наступила зміна. І то особистими розмовами, чи підносячи такі справи на різних зборах і сходинах.

Союзовець. — Краще подавати місцевість і підписатись під дописом. А як пишеться, то ртеба добре провірити і подати числа, бо таке краще переконує, а інакше то зараз дехто бере за „напасть".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ЛІНУЙТЕСЬ НАПИСАТИ КІЛЬКА СЛІВ!

Хочу написати за виступ наших сил на радієвих програмах, чи про українські програми на різних радієвих станціях. Мені здається, що ми моглиб мати більше українських програм, передаваних різними стаціями, якби ми самі за ними впоминались. Та найважніше, щоб ми, як почуємо щось українське з якоїсь стації, а воно добре віддане, таки зараз відізвались і написали до стації, що нам така програма подобалась, та що ми булиб стації вдячні, якщоб вона більше таких програм давала.

Подібне можемо зробити, а властиво повинні зробити, коли десь виступає якась українська сила і добре вивязується з свого артистичного завдання.

Підносячи це, не пишу про щось нове, бо про це вже нераз була згадка. Але от написав я сам листа до стації WBYN в Ню Йорку (132 West 42 Street), та подумав собі, що може булоб незле такі справи ще раз пригадати. А написав я тому, що з тої стації розноситься кожної неділі від години 7.30 вечером чудова українська пісня. Співає її наша співачка, панна Люба Ковальська, при фортепіяновім супроводі другої нашої молодої мистецької сили, панни Олі Дмитрів з Джерзі Сити. Я думаю, що ми нашими листами моглиб навіть допомогти ось таким молодим нашим силам вибитись вгору. А це теж дуже важне. Це нас ніщо не коштує, а може зробити багато добра. Так чомуж цього не робити?

М. Попович,
Джерзі Сити, Н. Дж.

ПРОФЕСІОНАЛІСТИ ПОВИННІ ДАВАТИ ДОБРИЙ ПРИКЛАД.

Пишу з канадійського міста, в якому є поважне число українських професіоналістів. Ми, себто Союзовці, хотілиб збільшити наші Союзові ряди. І беремо під увагу різні способи, якими можнаб заохотити наших людей, щоб ставали членами нашої рідної й солідної організації.

Підчас одної дискусії над цею справою, піднеслись у нас голоси, що перешкодою, що не дістаємо членів в такій мірі, як бажалиб, є те, що є багато наших передових людей, що є професіоналістами і обстоюють клич „Свій до свого", а до своєї організації не належать. Ось тим поступованням вони дають нагоду многим іншим, щоб так само робили, бо, мовляв, як „провідники" не належать, то чого наставати на інших. Я не підносив би цього в ґазеті, якби це нам не шкодило в нашому організаційному життю. Не подаю своєї місцевости, бо зараз готові на мене накинутись, що маю з кимсь „порахунок", чи що хотів на кимсь „переїхатись". Я далекий від того. Я тільки хотів звернути професіоналістам увагу на те, що є важне і правдиве.

Канадійський Союзовець.

ДОБРЕ ЗРОБЛЕНО, ЩО РІШЕНО СКЛИКАТИ НАРОДНИЙ ЗІЗД.

Пишу з громади, яка звикла „політикувати". Є в нас різні партії, чи там групи, що тепер притихли, бо нема так багато часу на політикування, бож всі роблять. Але проте люди цікавляться далі громадськими справами, думають над ними і висказують свої завваги. Слухаючи їх, треба ствердити, що загал таки радий, що перервано мертвечинну та зреорґанізовано Український Конгресовий Комітет і заповіджено на 22. січня Народний Зїзд, чи там Конгрес. Вже те, що з большевицького боку поведено в громаді таку широку пропаганду проти цього Комітету і Конгресу, заставляє людей думати, що тут іде про добре діло. Правда, є такі, що ніби хоч не большевики, але за большевиками потягають, але це не заважує.

Люди памятають, який то був ентузіязм, як ми мали Конгрес у Вашингтоні, а який жаль, що та робота потім застрягла чи розбилась. Тому кожний щиро зрадів, як відновлено роботу і вислано до Вашингтону меморіял від імені зреорґанізованого Конґресового Комітету. Кажуть, що меморіял добрий і є начасі. Ніхто не обіцює собі, що ми заважимо на міжнародніх рішеннях, але кожний бажав би мати чисте сумління, що з нашого боку ми зробили все, що є в наших силах.

Далі люди вдоволені тим, що ми ведемо справи розумно, як добрі американські громадяни, поставивши на першому місці те, що вважається тепер у нашому краю за найважніше. Так і треба робити. Бо спершу треба прикладно виконати свої американські обовязки, а потім братись за інші справи. Тоді вороги визволення українського народу не зможуть так дуже воювати проти нас своїми нікчемними підступами, як це досі робили і далі ще роблять.

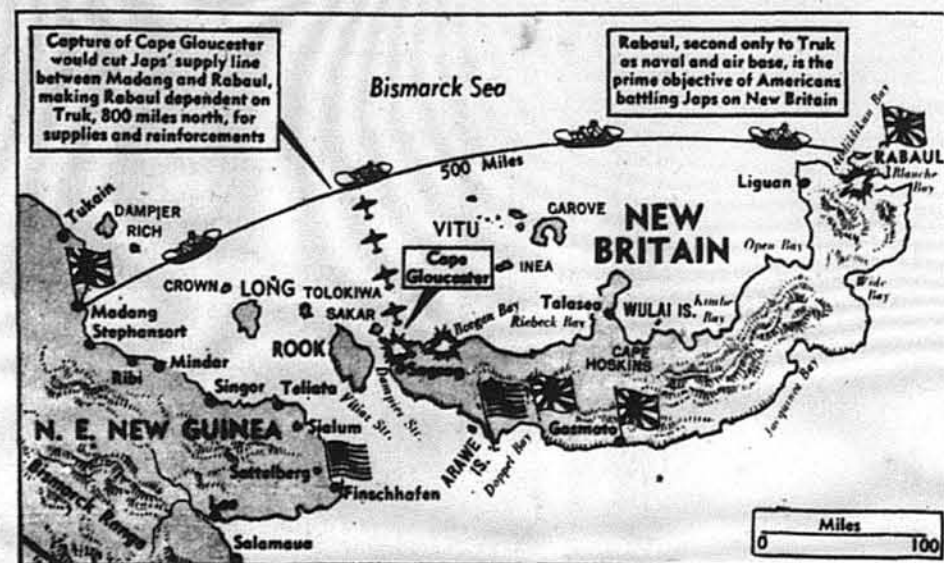
Таким як я, що брав участь в українській визвольній боротьбі, як певно й іншим, дуже мило, що вибрано на Зїзд — День 22. січня. Якби він був вдержався у своїй силі, й була заіснувала демократична Соборна Україна, хто знає, як би булиб розвинулись політичні події на сході Европи, та чи взагалі булоб прийшло до цеї війни, бо Україна могла була стати кращим консолідаційним пунктом ніж інші, далеко менші держави, що повстали по минулій світовій війні.

Відгуки щодо Конгресу є добрі. Усьо іде спокійно й розважно. Делегатів, як от у моїй громаді, вже вибрано. І гроші призначають на роботу Конгресового Комітету. Коби тільки так ішло далі.

Бувший вояк Української Армії.

ПРОВІДНИК ПУЧУ. Віктор Пас Естенсоро, бувший міністер господарки південно-американської републики Болівії, котрий недавно доконав успішного державного перевороту в Болівії. Він заявляє свою співпрацю з Обєднаними Державами, але йому не всі вірять, бо він давніше виразно співпрацював з державами Осі.

РОЗБИВАЮТЬ ВОРОЖУ БАЗУ.—Американські війська розбивають ворожу базу на розі Ґлостері, на захіному кінці острова Нової Бртанії, на котрого східному кінці лежить Рабавл, котрий від якогось часу постійно згадується в донесеннях про американські бомбардування.

Борислав Сміється

(Продовження зо сторони 2.)

зібратися на означенім місці. Тоді дасть знак. А колиб що видалося, то я беру все на себе.

— Алеж робітники тепер люті, роздратовані на підприємців, готово статися ще яке більше нещастя, — говорив Бенедьо далі, заступаючися всякими, хоч і найслабшими, поводами від страшної певности.

— Це тим ліпше, тим ліпше! — аж скрикнув Андрусь. — Тепер найліпше вдасться моя війна, коли твоя роздразнила людей. Ти проготовив для мене найбільшу поміч, і за те я сердечно дякую тобі.

— Ти страшний, Андрію! — зойкнув Бенедьо, закриваючи лице руками.

— Я такий, яким зробило мене життя і вони, закляті вороги мої! Слухай, Бенедю, слухайте й ви, побратими, моєї повісти, будете знати, що навело мене на гадку завязувати таке побратимство для пімсти на підприємцях. Отець наш був найбагатший ґазда на всю Баню. Це було по скасованню панщини; отець наш взяв у пана пропінацію, щоб не допустити корчмаря зайду до села. Хісна з тої пропінації великого він не мав, але те схіснував, що околичні корчмарі страшно на нього завзялися. Отець шинкував чесно, водою горілки не розливав, і з усіх сіл народ ішов до нього. Інші корчмарі за те бий-забий на нього. Зразу зачали перед паном крутитися, щоби батька підкопати. Але пан знав батька і не вірив корчмарям. Видячи, що з того боку нічого не добються, шинкарі взялися за інші способи. Підмовили злодіїв, а їх тоді багато було по селах, зачали вони шкоду робити батькови. Раз пару коней зо стайні вивели, то знов куфу (бочку) горілки випустили, то до комори підкопалися. Але й тим способом батька не могли підтяти. Крадіж винайшлася, а ті, що куфу випустили, самі видалися і мусіли заплатити шкоду.

— Тоді вони, продовжав Андрусь, що робити, підпалили нас. Ледве ми з душею повихопувалися, все згоріло. Отець наш був сильний, твердий чоловік, стільки нещастя не зламало його. Він кинувся сюди-туди, до пана, до сусідів, запомогли його, почав він знов ставати на ноги. Тоді корчмарі підмовили кількох пияків, давніх панських лакеїв, щоби забили батька. Вони напали на батька вночі серед дороги, але батько справився з ними і одного, заголомшеного, приволік додому. До всього признався, хто його намовив і що дав. Батько до суду, пішли два корчмарі сидіти. Тоді інші взяли і струїли батька. Закликали його немов на перепросини і дали щось; як прийшов, так зараз і ляг, мов підкошений, а до тижня і вмер. Пан, що дуже любив батька, спровадив комісію, комісія викрила отруту, але не було кому настояти, і справа замялася. Ще й матері зайди пригрозили, щоб і писнути не сміла, бо інакше нещастя буде. Мати злякалася і дала спокій. Але недовго зайди дали нам спокій. Вони, очевидно, завзялися зовсім зруйнувати нас. Мати наша вмерла в холеру, лишилися ми з Сеньом, сироти-підростки. Замісць нашого батька взяв уже був пропінацію зайда, — отже то він тепер присікався до нас. Сюди-туди він вкрутився за опікуна над нами і взяв наш ґрунт в уживання, а нас на виховок. На Бані й тоді вже зайдів було досить, і це була не дивниця, що зайда опікувався над селянськими сиротами! Зазналиж ми тої опіки! Зразу було нам добре, мов у Бога за пазухою, зайда догоджував нам, до роботи не заставляв, ще й горілочки додавав. Але чим далі, тим тісніше, і вкінці повернув нас зовсім собі в наймитів-попихачів. Ми зачали допоминатися свого ґрунту, але зайда тим часом умів уже так покрутити з панами і з громадським урядом, що нас зовсім відсудили від ґрунту. Але зайда не чувся ще спокійним і старався нас зовсім позбутися. Зачав намовляти урльопників, щоби нас били; далі підкупив війта, щоби вставився в асентерункової комісії, щоби нас заасентерували до війська. Але ми все перебули і, вислуживши в війську, прийшли назад до села. Зайда затремтів; він знав, що ми не подаруємо йому свою кривду, і старався випередити нас. Запросив нас до себе буцім то на гостину і хотів потруїти нас так, як батька. Але цим разом йому штука не вдалася. Ми пізналися на тім і нагодували силоміць самого корчмаря тою стравою, котру нам приладив. Через тиждень його не стало. Тоді ми покинули своє село і пішли сюди, а по дорозі поприсягли собі до смерти своєї мститися на цих пявках. Ми постановили собі робити з ними так, як вони з нами: підмовляти напроти них якнайбільше людей, шкодити їм, де можна, і то так зручно, щоби вони й самі не знали, відки на них паде лихо. Від того часу минуло вже десять літ. Як ми досі сповнювали свою присягу, про те не буду оповідати. Але найбільша наша пімста наближається тепер, і хто хоче бути нашим братом, нашим щирим приятелем, хто хоче мститися разом з нами за свої і за громадські кривди, той піде з нами в тій потребі!

Останні слова сказав Андрусь піднесеним, майже благаючим голосом. Його оповідання, сухе, уриване, мов знехочу розказане, а прецінь таке досадне й відповідаюче понурому настроєви всіх побратимів, зробило на всіх велике враження. Перший Прийдеволя зірвався і подав руку братам Басарабам.

— Ось моя рука, — сказав він, — я з вами, хоч і до могили. Що буде, про те я не дбаю, а що скажете, те зроблю. Щоби тільки пімститися, про ніщо більше я не дбаю!

— А старого Деркача чей також не відкинете, — дався чути голос з кута, і лице Андрусеве прояснилося усміхом.

— Нікого не відкинемо, братчику, нікого, — сказав він. За Деркачем один за другим зголосилися всі побратими, окрім старого Матія, Стасюри і Бенедя. Андрусь радувався, жартував.

— Ну, ті два старі, з них нам і так хісна великого не було би. А ти, Бенедю? Все ще про свої „чисті руки" мрієш?

— Про що я мрію, це менша річ, це тільки мене обходить. Але те одно бачу, що наші дороги нині розходяться. Побратими, позвольте мені сказати вам ще слово, поки зовсім розійдемося.

— Що там його слухати! — воркнув, спльовуючи, Сень Басараб.

(Кінець буде).

ПІД ВОРОЖИМ ОБСТРІЛОМ, АЛЕ БЕЗПЕЧНІ.

Вояки пятої аліянтської армії в Італії, як видно, не дуже журяться тим, що над ними небо аж чорніє від ворожих літаків, бо на провалі Зері вони добре закриті скалами гірського хребта Венафра.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

САВТ БРУКЛИН, Н. Й.

Гарне представлення.

Маю 65 років і вже бував нераз на різних наших виставах, а коли забираюсь написати аж до ґазети про те представлення, яке бачив, то видно, що воно добре випало. Хочу згадати кількома словами про виступ наших маленьких дітей з Савт Бруклина в „Гостині св. Отця Николая". Дітей не було багато, всього десятеро, сім дівчат і трьох хлопців. Але всі гарно співали і деклямували, що аж душа радувалася. Та таки найкраще співала Мисс Курочка. Сердечна подяка належиться Сестрам Василіянкам, що так гарно вивчили діти. І сміху було теж повно. От питається дівчина хлопця: Як називаєшся? А він відповідає: Та так, як мій тато! А якжеж твій тато зветься? — питає далі дівчина. Та так, як я — відповідає хлопчина. Всі, що були на представленню, були дуже вдоволені. Коби тільки Господь допоміг, щоб усе йшло далі так добре.

Василь Мисик.

ВІД БЕРЕГА ДО БЕРЕГА.

2Американський континент перейшли деякі пішки, інші переїхали від одного побережжя до другого кіньми, ще інші на біциклях, а потім уже залізницями, автами; ну, й літаками. Але капраль Джан Чорч відбув подорож від берега до берега без перерви в голярськім кріслі. Було так, що воєнний баталіон мусів переїхати з одного побережжя на друге. До вантажного авта вставили теж голярське крісло, а щоб його втримати в ладі, капраль сів на нього і так сидів весь час подорожі. На щастя, дорога була довга тільки на 37 миль, бо це було в Панамській шийці.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Річні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбудуться 2. січня, в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде звіт уряду за 1943 рік і вибір уряду на 1944 рік. — За уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112, буде мати **річні збори** 1. січня в гали церковній у годині 1. пополудні точно. Просимо всіх члениць прийти на час, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Буде вибір делеґантки з нашого відділу і вибір уряду на 1944 рік. Також буде звіт уряду за 1943 рік. — Марія Ліска, предс.; Катерина Ґабрівська, фін. секр.; Параня Різун, кас.; Домінійка Романович, рек. секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що **річні збори** відбудуться 1. січня, в 7. год. ввечір, в У. Н. Домі. Всі члени й члениці мають явитись обовязково. Буде звіт уряду і контр. комісії за 1943 рік, вибір уряду на 1944 рік і інші важні справи до вирішення, що можуть бути вирішені тільки на річних зборах. Хто ще не вписав своїх дітей до У. Н. Союзу, хай зробить це на цих зборах. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Осохівський, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

ЛЕЙКВУД, О. — Річні збори Бр. Сошествія св. Духа, від. 108, відбудуться в неділю, 2. січня, в 1. годині пополудні. Просимо всіх членів і члениць прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1944 рік. — Д. Потажин.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що **річні збори** відбудуться в суботу, 1. січня, в год. 10. рано, в галі церковній. Просимо всіх членів прийти на означений час. Хто з членів поїде на Союзовий концерт до Ню Йорку 4. березня, нехай прийде замовити собі тикет. — І. Савчак, предс.; К. Миньо, кас.; І. Маркович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в суботу, 1. січня, в год. 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде звіт уряду і контр. комісії та вибір уряду на 1944 рік. Будемо збирати вкладки і будуть важні справи до полагодження. — С. Постолюк, предс.; Г. Кісіль, фін. секр.; Т. Кальмук, рек. секр.

БІНҐЕМТОН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 21, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 2. січня, в годині 2. пополудні, в У. Г. Домі. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до рішення. Буде також вибір уряду на 1944 рік. — За уряд. В. Клиш, предс.; Н. Чубіняк, кас.; Т. Смик, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє своїх членів і члениць, що **річні збори** відбудуться в неділю, 2. січня, в гали церковній при Ґрін і Сусекс ул., в годині 7. ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде звіт урядників і контр. комісії за 1943 рік і вибір нового уряду. Довгуючих членів просимо прийти і вирівнати свій довг. В ювилейному році У. Н. Союзу кожний член повинен придбати хоч одного нового члена. — За уряд: М. Ґречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; М. Обухонський, фін. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Річні збори Бр. св. Вас. Великого, від. 364, відбудуться в суботу, 1. січня, в годині 4. пополудні, в Українськім Домі на Іст Сайд, 3161 Е. 93 ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на час, бо є важні справи до вирішення. Буде читання статуту, звіт всіх урядників і контр. комісії та вибір нового уряду на 1944 рік. Родичі, що ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союзу, хай це зроблять на цих зборах. Також кожний повинен привести нового члена, щоб тим започаткувати новий рік, як також звеличати 50-літний ювилей У. Н. Союзу. — За уряд: Ф. Ольховий, предс.; С. Кравчук, кас.; І. Бец, рек. секр.; І. Сподар, фін. секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Тов. Укр. Сокіл, від. 304, повідомляє своїх членів, що **Річні збори** відбудуться в неділю, 2. січня, в годині 6. ввечір. Буде звіт з 1943. року, перебрання уряду і інші справи до полагодження. До уряду ввійшли: Микола Гнатик, предс.; Т. Завійський, заст.; І. Грубяк, кас.; С. Вернеївський, заст.; Іван Поточак, секр. Товариствае Т. Гаравуз, заст.; С. Ваврів, секр. Союзовий; Іл. Вах, заст.; А. Корпан і Т. Шафран, до [illegible] маршалок; [illegible] рицковян і Іл. Вах, контрольори; С. Лещишин, полісмен. Дальші збори будуть відбуватися в перший вівторок по першім, о 7:30, в гали при Джермейн Стр. Неявившийся на річні збори член заплатить кару згідно зо статутом. — Н. Гнатик, предс.; І. Ґрубяк, кас.; С. Ваврів, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Уряд Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 2. січня, в 3. год. пополудні, в У. Н. Домі, Ворд і 4. вул. Кожний член і членкиня мають прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Буде вибір нового уряду на 1944 рік. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости. — За уряд: І. Гдачк, предс.; І. Михальцевич, кас.; С. Коваль, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. Жидачівщина, від. 393, просить всіх членів і члениць прийти на **річні збори** 2. січня, в годині 3. пополудні, до галі укр. прав. церкви, 334 Іст 14. вул. Будуть важні справи і вибір нового уряду на 1944 рік. В році золотого ювилею У. Н. Союзу ми повинні зорґанізувати як найбільше нових членів, щоби затримати перше місце в орґанізуванню нових членів. — За уряд. М. Литвин, секр., 221 Іст 10. вул., Ню Йорк 3, Н. Й.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Повідомляємо всіх членів, що **річні збори** Тов. ім. Д. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 2. січня, в год. 1. пополудні, в церковній гали, 1944 В. Ірі вул. На цих зборах контр. комісія даст звіт за цілий 1943 рік. Буде вибір уряду на 1944 рік. Довгуючі члени мусять вирівнати свій довг на цих зборах. Маємо важні справи, що мусять бути вирішені на цих зборах. — За уряд: Л. Доманьчук, предс.; К. Ґавлічинський, кас.; М. Горний, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 2. січня, в гали парохіяльній, зараз по Сл. Божій. Просимо членів прийти на ці збори і вирівнати всі свої довги. — Уряд.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище .... Ч. від. ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 895. Грізні бубни.

Як націсти стріляли на дерево, Тарзана там уже не було... а тепер здалека дійшов голос бубнів.

Тарзан побачив у тому нагоду пострашити ворогів. Він крикнув до них:

„Це бубнять вам на смерть! Чуєте? Смерть ваша близько!"

Спершу націсти були здивовані, що їх жертва ще живе. Потім знову звернули на нього свої рушниці.